СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК LIII. Ч. 126. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 28-го червня 1945. No. 126. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, June 28, 1945. VOL. LIII.
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПІДПИСАЛИ ЧАРТЕР ОБЄДНАНИХ НАЦІЙ І ЗАКІНЧИЛИ КОНФЕРЕНЦІЮ

Промова Президента Трумана додала поваги історичному моментови.

Будинок Ветеранів у Сан Франсиско виглядав наче сцена підготована для знимки фільми вівторок 26. червня 1945. р. На салі зібралися врочисто делеґати 50 держав, щоб закінчити одну з найважніших конференції в історії людства, а це конференцію Обєднаних Держав для Міжнародньої Орґанізації. Цю орґанізацію назвали Обєднані Нації і підписали чартер, над яким працювала конференція два місяці.

Підписування історичного документу почалося в год. 11.52 перед полуднем на підставі наперед складеного пляну. Відповідні урядовці пильно вважали, щоб на салю не прийшов ніхто без уповажнення. Для підписів приготовано окрему книжку, в якій вписали свої імена 153 делеґатів. Перший підпис поклали представники Китаю, дальше Совєтського Союзу, Великої Британії, Арґентини, Франції і інщі по черзі, а делеґати Злучених Держав аж на кінци тому, що ця держава є опікункою чартеру і він має зберігатися у Вашинґтоні.

Свідком підписування чартеру американськими делеґатами був президент Гері С. Труман, який саме прибув до салі, щоб виголосити промову на закінчення конференції. Коли делеґати покінчили церемонію підписування і заняли свої місця, деякі делеґати, як Ян Смутс із Південної Африки та король Фейзал із Савді Арабії виголосили свої заяви. В год. 5 попол. згідно з часом у Сан Франсиско заняв місце на сцені як промовець президент Труман. Сцена за його плечима була вдекорована на синьо, а на ній завішені прапори усіх 50 держав, що взяли участь у конференції. Почесну сторожу творили у поставі на „позір" члени армії, маринарки, жіночих вакс і вейвс та спарс.

Промова президента Трумана.

„О що це за історичний день" — сказав на вступі президент, простягаючи руки. Потім ішли великі й важні вислови, дбайливо наперед передумані. Час від часу перервали делеґати промову оплесками. А кінцеві слова промови звучали:

„Коли ми захитаємося в будучности у нашій постанові уживати цей чартер, напевно погинуть міліони людей. Не дозвольмо, щоб з наших рук вихопилася найвища нагода для заведення світового володіння розуму, для створення трівкого миру під Божою опікою".

Президент скінчив свою промову серед невмовкаючих оплесків в год. 5.28, а постійний предсідник конференції Едвард Р. Стетиніюс одну мінуту пізніще заявив: „Оце тепер я проголошую покінчення Конференції Обєднаних Держав для Міжнародного Орґанізації".

Підготування до ратифікації чартеру.

„Час на ділання чартеру уже наспів. Пора на акцію є саме тут. Тому подбаймо, кожен у своїй нації і відповідно до своїх способів, щоб чартер дістав одобрення і став живим чинником" — сказав през. Труман у своїй промові. „Я змісця перешлю цей чартер сенатови Злучених Держав. Я певний, що подавляюча більшість народу мого краю і його представників у сенаті стоїть за негайну ратифікацію."

У Вашинґтоні передбачують таку акцію за ратифікацію: Президент Труман особисто явиться в сенаті Злучених Держав в понеділок 2. липня і заапелює до сенаторів, щоб ратифікувати чартер; комітет заграничних справ сенату переведе переслухання для ратифікації упродовж 2 тижнів, а після короткої дебати в сенаті чартер може бути відданий під затвердження сенату 23. липня. Сенатор Гвілер з Монтани заявив, що в сенаті не буде зорґанізованої опозиції проти ратифікування, отже противники його покінчать скоро свої виводи.

ПЯТЬ БІЛІОНІВ РІЧНО НА ФЕДЕРАЛЬНІ РОБОТИ.

На зібранню 200 членів Товариства Будови Доріг стейту Ілиной промовляв Буртон Милер директор будови доріг з Вашінґтону. Він заявив, що армія й маринарка схильна одобрити плян федерального уряду, щоб після війни видавати річно на розбудову доріг і виконання інших робіт по 5 біліонів долярів.

МОЖНА БУДЕ СКОРОТИТИ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ.

Краєва Военна Рада Праці у Вашинґтоні оприлюднила постанову, що вчасі вакацій, отже від тепер аж до 15. вересня, підприємці можуть дати робітникам вільний день на цілу суботу або лише суботу пополудни з повною платнею. На це не треба підприємцям дозволу від уряду.

Бувший секретар стейту Кордел Гол взиває народи світу ратифікувати чартер

Хоч знеможений і на лікуванню у шпитали у Вашинґтоні, бувший секретар стейту Кордел Гол пильно стежив за перебігом нарад на конференції у Сан Франсиско і давав свої ради телефонічно. Після покінчення конференції він оприлюднив зазив до Америки і до інших держав світу, щоб не гаялися із ратифікуванням чартеру. Гол каже, що чартер не є досконалим, але за те людяним і він буде рости і поправляти себе, коли нації будуть придержуватися духового настрою, серед якого він був створений. „На підставі мого довгого досвіду і на підставі того, що я бачу наперед" — заявив Гол — „я оце апелюю із глибини мого серця до нашої і до інших Обєднаних Держав, щоб вони ратифікували чартер і покликали до життя так скоро як це лише можливе міжнародню орґанізацію, для якої цей чартер написаний. Від успіху цеї орґанізації залежить сповнення найвищих ідеалів людства і навіть само збереження нашої цивілізації".

МІЖНАРОДНІЙ ЧАРТЕР МОЖЕ ВВІЙТИ В ЖИТТЯ ЩЕ В 1945. РОЦІ

Серед делеґатів на конференцію у Сан Франсиско панує переконання, що міжнародній чартер, ухвалений ві второк 26. червня, може ввійти в життя ще біжучого року. Запити переводили представники пресової аґенції Асошіейтед Прес. Вони почули від делеґатів голоси, що як лише американський сенат ратифікує чартер, тоді за Америкою підуть менші держави.

СЕНАТ УХВАЛИВ 29 МІЛОНІВ ДЛЯ ОФІСУ ВОЄННИХ ІНФОРМАЦІЙ

Сенат ухвалив признати на видатки Офісу Военних Інформацій суму $29,670,215, отже у протиставленню до ухвали палати репрезентантів, яка ухвалила лише $18,000,000. Бюро Военних Інформацій є діяльне заграницями Злучених Держав не лише пропаґандою в користь Америки, але теж і збиранням відомостей про положення та настрої народів і держав на цілому світі. Зогляду на покінчення війни в Европі, палата послів обтяла видатки, хоч в буджеті поставлено було домагання $42,000,000 на наступний рік.

Росія домагається участи в контролі Дарданелів

Советський Союз предложив Туреччині домагання змінити постанови конвенції в Монтре про заряд проливу Дарданелів. Совєти певно домагаються допущення їх до тої контролі. В Істанбулі ведуться тепер в тій справі переговори. Справою живо цікавиться Британія.

БРИТІЙСЬКО-ГІНДУСЬКІ КОНФЕРЕНЦІЇ

У місті Сімлі, в Індії, почалася конференція гіндуських провідників з британським віцекоролем Індії, маршалом Вейвелом, у справі Вейвелового пляну сформування нового центрального уряду для Індії, майже виключно зложеного з гіндусів.

ЧЕХИ КОНФІСКУЮТЬ МАЄТКИ

Чеськословацький уряд сконфіскував понад 6 міліонів акрів землі, що належали до німців і мадярів у Чехословаччині, котрі підчас війни станули по стороні Німеччини. Між іншим утратив маєтки Беран, що був чеським премієром вчас Мінхена.

ПОЛЯК НЕ ПРИЙМАЄ ЗАПРОШЕННЯ ДО УРЯДУ

Мечислав Туґут, один з провідників польської селянської партії, котрого запросила московська конференція в польській справі до участи в новім тимчасовім польськім уряді в Варшаві, відмовився приняти запрошення. Кажуть, що він це зробив з особистих причин, бо польські провідники, що були засуджені в Москві, виконували між іншим його приказн. Припускають, що відмова Туґута далі відложить визнання нового уряду.

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД У ЛОНДОНІ НА ЛІКВІДАЦІЇ

Британські часописи подають, що польський уряд на вигнанню у своїм протесті проти постанов московської конференції назвав створений там уряд нелеґальним; цим він називає себе одиноким законним урядом Польщі. Каже Арцішевскі, що він не передасть варшавському урядови влади, головно не передасть армії та фльоти.

Кажуть британські ґазети, що польські урядовці уряду в Лондоні нарешті вже зрозуміли, що справа їх уряду зовсім програна та що незадовго цей уряд найдеться на становищі невідомого нікому комітету, що буде могти робити тільки одно: видавати протести, на котрі ніхто не буде звертати уваги. Московська конференція перемінила 800 польських дипльоматів та 3,500 урядовців польського уряду на цивільних людей. Польський уряд у Лондоні вже й почав палити свої документи.

Події в Польщі відбиваються поважно на поляків поза границями. В Німеччині, наприклад, є тепер 10,000 польських утікачів і іміґрантів. Одна третина з них хотіла би вертатися до Польщі; решта не хоче вертатися зо страху перед совєтськими військами. Ці втікають з частин Німеччини, що мають бути окуповані Червоною Армією, в ті частини Німеччини, що мають бути окуповані американцями й британцями.

ІНВАЗІЯ АВСТРАЛІЙЦІВ.—Австралійські війська ядуть на фронтові лінії в Лабуані на острові Борнео, по своїй інвазії того острова. Вони висіли на беріг коло Брунея на північно-західній частині острова. Ввійшли 500 ярдів, поки стрінулися з першим опором японців.

СУПЕРФОРТЕЦІ БЮТЬ ДАЛІ ПО ГОНШУ

Аліянтські збройні сили на Пацифіку далі ведуть свою кампанію за перемогу над Японією. У вівторок головний тягар боїв спав на плечі летунів. Американські суперфортеці „Бі-29" ударили два рази по японськім острові Гоншу. Місто Йокаїчі, що лежить недалеко Наґої, бомбардовано ніччю через 14 годин. Бомбардовано теж 10 інших міст.

ТОКІО ГОВОРИТЬ ПРО ЩЕ ОДНУ АМЕРИКАНСЬКУ ІНВАЗІЮ ЯПОНІЇ.

Японське радіо в Токіо остерігає японців, що американці наміряють доконати ще одної інвазії японських островів, цим разом північних Ріюкію, що лежить 180 миль від великого японського острова Кіюшу. Каже радіо, що інвазійна фльота, зложена з 200 транспортових човнів, кружляків, нищителів і одного боєвого корабля вже рушила на північ здовж побережа Окінави.

ПРОВІДНИКИ ВПИРАЮТЬ У ЯПОНЦІВ ВІРУ В ПЕРЕМОГУ НА ОКІНАВІ.

Японський міністерський кабінет видав до японського народу знагоди битви на Окінаві відозву, в котрій називає цей бій японською перемогою та запевняє японський нарід про тверде рішення уряду боронити Японії перед інвазією.

АМЕРИКАНЦІ НА ЛЮСОНІ ДОБУЛИ ТУҐЕҐАРАО.

37. Дивізія американської піхоти почала наново марш долиною ріки Каґаяну на головнім филипинськім острові Люсоні та добула міста Туґеґарао, що вважається ключем до низинної частини тої долини.

КИТАЙЦІ ПРИСПІШУЮТЬ НАСТУП НА ШАНҐГАЙ.

Китайські війська посунулися 16 миль в напрямі Шанґгаю. Китайські відділи посуваються теж полудневим берегом Тайчавського заливу та бють на японські позиції в самому Тайчані.

І БУРМАЙСЬКИЙ ФРОНТ РУХАЄТЬСЯ.

Британські війська на Бурмі, не дивлячися на уливні тропікальні дощі, добули від японців 18 сіл. Ворог розбитий на відорвані від себе мішки.

ҐЕНЕРАЛ ЗАПОВІДАЄ ЩЕ ЦІЛИЙ РІК ВІЙНИ.

Китайський ґенерал Го Їнґ-Чін, начальник ґенерального штабу Кай-Шека, заповів у розмові з американськими ґазетярями, що війна проти Японії потриває ще цілий рік. Він казав, що до кінця війни китайські війська ще вийдуть на сухозем Японії та зломлять зовсім мілітарну силу Японії. Він заявив теж, що Китай привитав би вступлення Росії до війни проти Японії. Він є за бомбардування палати японського цісаря Гіроґіта та покарання цісаря як воєнного злочинця.

АВСТРАЛІЙЦІ ДОБУЛИ НАФТОВЕ МІСТО НА БОРНЕО.

Австралійські війська на острові Борнео добули від японців місто Мірі, що було здавна центром британського нафтового терену на західнім побережу острова. Як австралійці входили до міста, японських військ у ньому вже не було, але місто ще курилося від пожарів нафтових шибів, що почалися в день висадження австралійців на Борнео.

ГІТЛЄР НЕ ДОВІРЯВ ЯПОНІЇ.

Стеноґрафічні протоколи з розмов Гітлера з кількома німецькими ґенералами, на Україні доказують, що Гітлер не довіряв японським інформаціям ні запевненням, бо японці не сповіщали Гітлера навіть про свої найважніші наміри, наприклад бомбардувати Перл Гарбор, ні про свої зброєння. Гітлєр був певний, що японський уряд не повідомив навіть своїх власних представників у Вашинґтоні, котрі мали говорити про мир з Америкою, що він збирається власне в той час бомбардувати Перл Гарбор; Гітлєр казав, що японський уряд певно наговорив своїм представникам цілу копу брехонь.

МОНТҐОМЕРІ ПРО ГОЛОВНІ МЕНТИ ВІЙНИ.

Британський маршал Монтґомері заявив у німецькім місті Вісбадені на врочистій декорації сотки американських вояків, що в 1941. році Британія вже була зовсім переможена німцями та що її врятували дві річи: напад Гітлєра на Росію та напад Японії на Америку. „Історія покаже", говорив Монтґомері, „що ці помилки коштували Вісь перемогу в війні".

СОВЄТИ ДІСТАЛИ В СВОЇ РУКИ ВЛАСОВА.

З Москви доносять, що совєтські військові власти дістали в свої руки ґенерала Власова, котрого вони вважають першим зрадником Червоної Армії.

Власов здався німцям на волховськім фронті в 1942. році та пішов на службу німцям, аби підривати воєнний настрій серед червоних військ. Він станув на чолі створеної німцями орґанізації, що обіцяла визволити всі народи Росії зпід большевицького гнету.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.
На рік $7.00
На пів року $3.75
На три місяці $2.00

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.
One year $7.00
Six months $3.75
Three months $2.00

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Робітнича заплата й господарська рівновага

Серед загального захоплення воєнними справами забуваються найважніші справи нутрішнього життя народу. Виринають вони потім завдяки якійсь драматичній події, і тоді роблять враження несподіваної події, що приходить без ніякого приготовання й заповідження, як грім із ясного неба. Забувають люди при тому, що подія виглядає несподіванкою тільки завдяки тому, що вони, заняті іншими справами, часто зовсім маловажними, не звертали уваги на те, що є важнішим.

Сказати треба таке знагоди недавної заяви представника федерального уряду для господарської рівноваги. Заяву подав у Вашингтоні Вилїєм Г. Дейвис, директор того уряду, а говорив він до зборів федеральних урядовців, на котрих були теж представники юнійних союзів. Говорив про федеральний закон про мінімальну робітничу заплату, отже про справу, яка дотикає до живого кожного робітника. Не дивлячися на те, що тут один з найвищих урядовців федерального уряду говорив про таку важну справу, вістка про неї попала на першу сторону тільки в деяких часописах. Поважна більшість з них воліла дати там місце якомусь останньому шкандалови з „високого товариства".

Тимчасом Дейвис говорив щоправда тільки про мінімальну заплату для робітників ткального промислу, але цю заплату уряд і робітничі юнії згідно вважають „ключевою", тобто міродайною проблемою. Себто, як розвяжеться питання робітничої заплати в відповідний спосіб так, щоби згідно зо законом на це згодилися представники робітників, підприємців і громадянства, то це буде мати вплив і для робітників з інших промислів.

Суть заяви Дейвиса зводиться до того, що теперішня заплата для робітників, котрої мінімум установлено на 40 центів за годину, є невистарчальною та що для вирівнання її треба піднести мінімальну заплату до 50 центів на годину, а в багатьох випадках і до 65 центів.

Що справа не спала нагло з неба, але була довго підготовлювана, вийшло ясно зо заяви Дейвиса, що до такого висліду прийшов федеральний уряд на основі довших розслідів „уряду господарської рівноваги", як також з того, що й юнія текстильних робітників при Конґресі Промислових Орґанізацій і юнія текстильних робітників при Американській Федерації Праці вже здавна домагалися піднесення мінімальної заплати, перша до 65 центів, друга, в більшості зложена з фахових ткачів, до 75 центів на годину.

Найзамітнішою частиною заяви Дейвиса треба признати його пригадку, що уряд домагається підвищення заплати для ткальних робітників на домагання промислу, себто самих фабрикантів, котрі тепер мають подостатком замовлень на свої фабрикати, але не можуть дістати досить робітників до праці, бо робітники воліють іти до інших промислів, де вони дістають кращу заплату. Казав Дейвис, що в подібнім положенню находиться в Америці більше промислів і тому в тій справі треба негайної акції для зрівноваження промислів.

Смутс про значіння світового чартеру

Ветеран - політик, що брав участь в нарадах мирової конференції у Верзаю, а тепер знову у конференції в Сан Франсиско, маршал південноафриканської держави бурів, Ян Християн Смутс, подав на бажання агенції „Асошиейтед Прес" свої погляди на вислід нарад конференції, яким є написання світового чартеру Обєднаних Держав. Його думки такі:

Упродовж двох місяців ішли наради над складанням чартеру, а в пресі появлялися повні звіти з нарад конференції. Та, як це часто буває, прилюдна опінія не все інтересувалася найважнішими точками чартеру, але часто звертала увагу на спори над меншими засадами, які губилися серед великого навалу ідей. Тому може бути для декого хосенним, коли я піднесу такі точки, які я вважаю за найважніші.

Я брав участь у складанню чартеру Ліґи Націй, отже природно, що я можу навести порівнані між одним і другим документом. Таке порівнання поможе публиці оцінити вислід теперішньої праці.

З кінцем попередньої війни можна було завважати серед світового громадянства ідеалістичні настрої. Ненависть до війни, одержана з ідеалізмом Вудрова Вилсона, розбудити серед людства надію на можливість виключення воєн у будуччині. На такій оптимістичній підставі створено чартер Ліґи Націй. Люди вірили, що як народи зійдуться на наради довкола одного стола, то можна буде мирною дорогою наладнати всі спори і недопустити до війни. Прилюдна опінія і економічний примус („санкції") мали бути цією силою, що не допускаб до агресії. Всі держави були рівні і суверенні і неодну не можна було спонукати до насильної акції проти її волі. Отже право спротиву („вета") було признане кожній державі. Була одна велика ліґа, а на малі союзи гляділи з підозрінням. Така то була структура колишньої Ліґи Націй.

Упродовж останніх 25 літ ми навчилися багато, коли побачили, як пропадали наші надії й візії на мир. Ми були свідками, як у державах повставав велитенський мілітаризм. Зріст гітлерівської Німеччини був для нас відкриттям про злобу в людській природі і про воєнну машину, досі просто нечувану. Приклад Німеччини наслідувала Японія й інші держави.

Показується, що сама ідеалістична віра не є вистарчальна і тому треба ще реалістичних поглядів, щоб недопустити до світової війни. Отже у протилежности до давньої Ліґи Націй, теперішній проект світового чартеру обіймає такі точки:

1. Переконання, що сила є конечна для втримання миру; 2. лише спільна сила великих держав може загарантувати світови загальний мир і тому конечна є лучність великих держав; 3. інші держави мають теж постачити силу для забезпеки; 4. треба допускати менші групи держав, які моглиб загарантувати мир у своїй окрузі.

Отже з цього можна бачити, що новий чартер опертий на болючім досвіді в минулому і він поправляє невдачі в таких точках:

Великі держави перебрали провід у змаганню до миру; створено лучність великих держав при помочі голосування так, як це начеркнено в Ялті; всі держави зобовязалися дати військову силу проти агресора, а окружні групи зобовязалися дати силу для оборони, колиб світова організація не виконала свого обовязку. Ці точки приняли всі 50 держав без опору, а довгі наради конференції служили лише для вияснення менших точок. Ці менші справи наради не справляли уже великих труднощів, за виїмком однієї справи, а це голосування великих держав, де є передбачена однодушність і право вета. Але й тут йшов спір за обмеження права вета лише до деяких випадків. Особисто я не привязував занадто великої ваги до права вета і не передбачую страшних наслідків цього права.

Лучність великих держав є конечна для охорони проти хаосу і тому я не передбачую надуживання права вета. Це радше потрібне на те, щоб тримати великі потуги разом.

Колиж вето навіть і є лихом, то воно є конечним лихом в інтерес світового миру і воно є більшим хісном ніж лихом, на яке вказують менші держави.

Коли ми говоримо про потребу насилля, чи це вже обезцінює наш ідеалізм сперед 25 літ? — Зовсім ні. Оцей чартер кладе більший натиск на права людини ніж колишній чартер Ліґи Націй. Тут маємо Економічну й Суспільну Раду, яка кладе велику вагу на добробут, поступ, свободу людей і народів і на їх постепенний розвиток. Тут помішані ідеалістичні справи з практичними. Є теж передбачена зміна чартеру після 10 літ досвіду у зміненім світі. Все, що нам лишається, то хіба виказати добру волю при практичнім уживанню засад цього документу та віру, що чейже вдасться злучити народи разом для осягнення миру й добробуту.

Цей начерк є також великим документом і цінним памятником для тих, хто виказав свою витривалість або посвятив усе, що мав вчасі оцеї війни, найбільшої війни в історії. Безперечно це милевий камінь на дорозі до людського поступу.

Ще раз Лінія Курзона

Від конференції в Ялті виглядало, що східна границя будучої польської держави вже раз на все вирішена. Мала вона йти менше-більше по Лінії Курзона, себто землі на захід від неї мали признаватися приналежними до Польщі, землі на схід від неї приналежними до Советського Союзу. Від того часу спір за границю справді притих, і здавалося, що ледво чи він буде ще коли піднесений.

Тому багато американських газет підчеркує зо здивованням цю фазу московського процесу проти 16 поляків, де ще раз виринула справа Лінії Курзона. „Ню Йорк Таймс" навіть називає цю справу головною точкою московського процесу. Пише він: „Справжнім питанням, за яке йшла справа на процесі проти 16 провідників польського підпілля, було важність Лінії Курзона". Російський уряд саме виступав проти діяльности польських орґанізацій на території, котра лежить на схід від Лінії Курзона, а котру Росія вважає своєю посілістю. Консеквентно з тим становищем Росія вважає акти, звернені проти своєї армії або уряду на тій території, саботажом або зрадою. Тимчасом люди, що признають за собою владу польського уряду в Лондоні, признають цю територію за польську й тому вони вважають себе управненими, якщо не зобовязаними, воювати всякими можливими способами проти збройних сил чи урядників, що підносять претенсії до посідання тих країв.

Цими словами „Ню Йорк Таймс" натякає на ту фазу процесу, коли генерал Окуліцкі стерся з предсідником суду за те, як називати край, положений між теперішньою східною границею Польщі, а старою. Предсідник суду казав, що це є Західня Україна, Білорусь і Литва, а генерал Окуліцкі наставав, що для нього це Польща.

На тому самому становищі станув теж Ян Цехановскі, вашингтонський амбасадор польського уряду в Лондоні, в своїм меморіялі, котрий він предложив американському урядови в справі московського процесу. В одному уступі того меморіялу клеймується той процес за те, що мовляв там видно суджено польських провідників у чужім краю за діла „в їх власному краю". Отже представник польського уряду, котрий самий признає, що його уряд не має влади в корінній Польщі, ще далі називає чужий край, загарбаний Польщею, своїм краєм.

З відзиву „Ню Йорк Таймсу" про цей процес не видно, щоби газета розуміла вповні ту політичну гру збанкротованих польських політиків, що, позбавлені нагарбаних ними країв, грають ролю мучеників. Брак зрозуміння суті спору видно й з висновку „Ню Йорк Таймсу", що спір за східну границю Польщі буде полагоджений раз на все, коли на цю границю згодиться варшавський уряд, що справді представляє поляків, але не каже, що на таку границю повинен би ще згодитися й такий же український уряд, що представляє українців.

НАСЛІДКИ ЗЛА

Від коли провалилася мілітарна сила Німеччини, а з нею вся сила нацистичного уряду, що на ній спиралася, по Німеччині стали їздити американські, британські й французькі газетярі, жадні пізнати фактичний стан та вичитати з нього важні лекції, яких, на їх думку, мусить мати багато повоєнна Німеччина. Малювали вони нам наперед останні нацистичні звірства, упадок армії й уряду, далі останки нацистичних таборів, ще далі поведінку мас німецького народу серед повоєнних умовин. З тих останніх мало є картин, так вимовних, як картина, яку змалював один з найбільше талановитих американських кореспондентів, Дру Мидлтон, з душевного стану німецьких мас по упадку нацистичної держави.

По аліянтських краях іде тепер багато пропаґанди про можливість німецької підпільної боротьби проти аліянтських окупаційних військ. Виробляється враження, що в Німеччині націзм оставив по собі цілі кадри добре зорганізованих і знаменито вишколених людей, готових на геройські подвиги в імя оборони націоналних інтересів Німеччини. Образ, що його малює Мидлтон на основі свого побуту в німецькій провінції Брунсвику (Бравншвайґу), оставляє в слухачів зовсім інше враження. За його розслідами, німецький народ тепер представляє образ повної апатії, бездушности.

Що німці є політично апатичні, це було відомо здавна. Такими вони були за цісарства, за їх короткої нібито републики і за націзму. За цього останнього вони моглм робити враження людей, побуджених геройчними зусиллями до горячкової діяльности, але таке враження вони могли робити тільки на людей, котрі можуть взяти піднесення рук для салюту за прояв духової діяльности. Які початки політичної діяльности існували за ваймарської републики, їх усіх здушив Гітлер в імя німецької партійної єдности.

Одначе, навіть люди, які знали німців з їх політичної байдужности, звичайно думали, що німці є духово живими людьми на інших ділянках людського життя. Спеціяльно вважали німців за людей проворних до таких річей, як економічна відбудова краю, себто за людей, які давалиб собі раду в такі важні менти народнього життя, через які переходить Німеччина власне тепер. Мидлтон розвіває зовсім і це враження. Малює він німців як людей, апатичних не тільки на полі політики, але й на полі господарки. З його писань у читача остається враження мас німців, що мандрують без цілі румовищами міст, шукаючи там чогось без цілі. Маємо образ народу, якого націстична „фільософія" окалічила, звела на паралітика, що просто нездібний вести нормальне життя. Мидлтон не знає, коли ця апатія скінчиться, і що по ній наступить: чи процес демократизації, чи може процес нової тоталітаризації Німеччини.

„Україна вступила на світову арену в Сан Франсиско"

Під таким заголовком помістив винніпеґський Фрі Прес кореспонденцію свого кореспондента В. Т. Ричардсона з Сан Франсиско. Зміст:

Автор стверджує, що Україна зявилася на світовій арені не як самостійна держава, а складова частина советської системи і її статут та політику треба буде докладно прослідити. Між голосом Києва і голосом Москви нема ріжниці. Чи не є вона сателітом Москви? — питали себе в Сан Франциско й сумнівалися, чи сильний український націоналізм 40,000,000 людей знайшов собі ліпше місце (в Советах), як мав колись під російською й польською владою.

Автор згадує, що голова делеґації від України Мануїльський прийняв 300 цікавих кореспондентів і говорив з ними самий, а всім інших членів делеґації прислухувались мовчки й дивилися на кореспондентів. Мануїльський говорив про терпіння України в війні і про бажання мати „сильну, незалежну, демократичну й приязну Польщу". Не забув додати, що Україна „має також право виступити з Советського Союзу".

Чи хто повірив у ту стару ленінську брехню, не знаємо, але Ричардсон від себе каже, що „скільки є в тім теорії, а скільки практичної автономії, про це буде відомо щойно в пізніших роках. Підождемо й побачимо."

Кореспондент згадує про делеґацію від Комітету Українців Канади, яка передала меморандум канадійської делеґації, в якому домагається міжнародного статуту про права людини.

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з імігрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

31)

IX.

„Бос" кемпи, старий англієць Николс, чомусь Безхатного злочатку не злюбив. Працював він совісно, та бачучи нераз, що Николс за робітниками підглядає, йому на злість сідав і курив. На босівські доріканнія відпалював, що він людина нервова і „босів" не терпить. Ця нова кемпа належала до Кивейтин Лоймбер Ко. на Деревному Озері, миль так сімдесять на північ від Кенорі. Тут спрятелювався Безхатний зо шведом Густавом та литвином Костем. Назвище Костя походило від литовського медведя, а самий він ростом і будовою голови нагадував Сенкевичового Подбіпенту з Мишекшек. Зо шведом лучило Безхатного докладне знання взаємин Швеції і України. Набув Безхатний ще одного приятеля — наглядача-бельгійця, людину надзвичайно добру і до робітництва вирозумілу.

З українців вирізнювалися безхарактерністю двоє — Степан, прозваний робітниками Багачем, і „мистер Бойк", — інакше ніхто його не звав, товстенький невеликий чоловічина з Винниченківською бодірідкою. Хвалився, що був поручником австро-угорської армії і аж отаманом УГА. На військового зовсім не подобав, правда — мистецьки лаявся. Читав отаман по штубацьки. Безхатний порозумів, що дядько найбільше міг бути склеповим субєктом у більшому місті і там поверхово цивілізувався. Іншим був Стефан, чи „Штіф", — казав, щоб так тільки його звали. Скупий, наче сім лихварів на купу. Щоб заробітку не розходувати, купив у Винипеґу фунтів зо пять тютюну, найгіршого, який тільки може бути. Коли кришив, відвертав носа. Робітники сміялися, що на тому тютюнові виволося не одно покоління канадійських скунксів і за те прозвали Багачом.

До замітніших належав ще словак — Майк, — хила заморена людина, — одною прикметою: їв за пятьох. Міг би й цілий день їсти без перестанку, як самий признався.

На цій кемпі не нагрів Безхатний місця. Николс провалився на озері і його відправили в госпиталь. На його місце прибув інший „бос" неозначеної націоналности, — Айзак не то Шуман, не то Нюман. Старався вислужитися компанії, порскав „снофом" у всі сторони, кричав і лаявся. З Безхатним стявся другого дня свого управительства. Що шкодив Айзаку огонь, хто його знає? Певно кололо його, що робітники у час обіду вигріваються, а він вганяв по лісі мокрим вовком. За тиждень нового „босування" пара робітників пішла до госпиталю на запалення легенів, литвин Кость ушкодив ногу грубезним відземком дерева. Перестудився і Остап Безхатний. Два дні перележав, а третього Айзак сказав йому, або виходити на роботу, або з кемпи забіратися. Безхатний вибрав останнє.

На біду обівся саме тоді словак Майк. Писарчук написав обом записку до лікаря. До головної управи кемпами було дванадцять миль дороги. Майк розхвалився, що він працює вже вісім літ у Кивейтин Ко., його всі люблять і цінять. І якби Безхатний віддав йому записку до лікаря, то їх обох не коштуватиме нічого подорож до Кенори. Нерозумно викидати на їзду півтижневий заробіток. Безхатний з тим погодився і записку віддав.

Лікаря Майк не знав. „Погаловкався" з управителем і нічого не кажучи віддав йому записку. Той подивився, записку мовчки сунув у кишеню, а слабим без всяких хоробод заявив:

— Ви не слабі, раз дванадцять миль змогли пройти! Ось дорога до Кенори! — показав на північ рукою.

— От тобі вісім літ праці і всі люблять! — Безхатний подумав. — Така то компанійна правда. — З місця зажадав в управителя звороту записки. Та... З вовчих зубів ще ніхто нічого не вирвав.

— Які записки? — визвірився управитель. — Ти мені ніякої записки не давав!

— Не давав, так дав мій товариш. Чи тож совісно так робити?

— Яка тут совість? — скривився управитель. — Ось ваша записка! — Виняв її з кишені і порвав на дрібні кавальчики. — А ось дорога до Кенори. З першим автобусом, щоб ви вже не швендалися тут! — І відвернувся йти.

Не сподівався Безхатний такої нахабної підлоти від управителя. Подивився на Майка. Той зіжився під його зором наче побитий пес. Виглядав жалюгідно, думав певно, що Безхатний його битиме.

У Кенорі, в компанійній управі невважно вислухали скарг хорих робітників. Післали їх до компанійного лікаря. Вірний служака знайшов Безхатного здоровим, бо й справді його перестуда зникла.

Покрутився ще пару днів у Кенорі. Надумав вертатися — щойно почався грудень, а зима довга. Погнався назад до Сулукавт, в Кивейтин на білет все таки запрацював. Коло стації Зарн встряг на роботу знов на лісові кемпі, на цей раз до багатого промисловця Стронґгеда. На цій кемпі довелося Безхатному на довго осісти.

(Дальше буде).

ВИБОРИ В КАНАДІ

Вибрано двох канадійських українців до парляменту в Отаві, а може ще вийде і третій.

(З часопису „Новий Шлях").

Виявили свою громадську свідомість.

Сьогодні можемо сказати, що назагал західно-канадійські українці виявили свою громадську свідомість і гідно вистояли на висоті своїх завдань. Майже сі рекомендовані нами кандидати англьо-саксонського роду дістали посольські мандати. Здобули ці мандати також два кандидати українського роду — А. Глинка в Вегревільщині та Ф. Заплітний в Давфинщині. Військові голоси ще можуть вирішити вибори в користь В. Данилейко в Спрінгфілд. Прочі кандидати дістали поважну підтримку виборців, одначе не таку, щоб могли здобути посольські мандати.

Значить, на шістьох кандидатів українського роду виборці-українці спромоглись вибрати двох (може трьох). Коли зяти під увагу, що в минулому парляменті був лише один посол українського походження (А. Глинка), а тепер матимемо принаймні двох, то це величезний здобуток канадійських українців у цих виборах. Але як візьмемо під увагу потреби нашого громадського життя в Канаді, потребу людей до боротьби з дискримінацією та кількість виборців українського роду в виборчих округах, де кандидували згадані шість осіб, то з жалем приходиться ствердити, що багато виборців не зрозуміли ваги справи. Не всі вони вистояли на висоті своїх завдань. Деякі з них заломились, дались намовити ворогам канадійської єдности й причинились до прогри Гнатишина, Іванишина, Свистуна й евентуально Данилейко. Якби не те заломання деяких наших виборців, то сьогодні ми малиб 6 послів-українців у федеральному парляменті! Шість борців за канадійську єдність, за дійсну рівність всіх канадійців!

Вегревільці знова гідні признання.

Глибоке й незабутне признання належиться вегревільським биборцям, які знова наділили посольським мандатом здібного та щирого їхнього оборонця, Антона Глинку, який вже пять років у парляменті гідно репрезентував їх і обороняв інтереси мешканців їхньої округи та всіх канадійських українців. Перемога Глинки — це не лише його власна перемога і не лише перемога вегревільських виборців, які цінять парляментарну діяльність Глинки. Це перемога всіх канадійських українців та ідеї канадійської єдности й рівности! Виборча боротьба в Вегревільщині була дуже тяжка і завзята, хоч рік тому виглядало, що Глинка повинен стати там поновно послом через аклямацію. Крім ліберального кандидата Глинка мав проти себе ще двох противників; сісіефського та комуністичного (оба українського походження!). Ці кандидати забрали немало голосів. Одначе слушність справи перемогла темні сили. Глинка вийшов переможцем великою більшістю голосів. Це заслуга тих вегревільських виборців, які не заломились, а віддали свої голоси на Глинку. Цим актом вони знова дістали свойого доброго заступника в парляменті й завдали пощочину, голосну по цілій Канаді й поза нею, всім ворогам канадійської едности, а передусім комуністичним киринникам, які за всяку ціну старались повалити Глинку в виборах. Канадійські українці ніколи не забудуть вдячности супроти вегревільських виборців!

Давфинці дотримали кроку вегревільцям.

Не менше признання належиться виборцям давфинської округи, які вибрали послом здібного й діяльного громадського діяча, Федора Заплітного, який напевно буде добрим репрезентантом і завзятим оборонцем у парляменті не тільки інтересів давфинських виборців, але й усіх нас у Канаді. Він буде добрим співробітником посла Глинки в громадській та парляментарній праці для справи канадійської едности й громадської рівности. Ви, давфинські виборці, дотримали кроку вегревільцям. Слава Вам за це!

„Честь, кому честь".

Тяжку виборчу боротьбу приходилось зводити В. Данилейкові в окрузі Спрінгфілд. Там комуністи також поставили свойого кандитата (чоловіка українського походження) спеціяльно проти Данилейка. Немало нашого брата віддало свої голоси на того комуністичного кандидата. Також немало наших виборців, які повинні були голосувати на Данилейка, заломились під напором пропаганди ліберальних агентів, між якими, на жаль, немалу ролю зіграли й деякі українці, яких уважано провідними й конструктивними діячами. Всетаки Данилейко цивільними голосами стоїть недалеко позаду ліберального кандидата й можливо, що голоси вояків, які прийдуть за пару днів, принесуть йому перемогу. Як так станеться, то це буде вам найбільшою заплатою, спрінгфілдські виборці, які голосували на Данилейка. А навіть, якби так й не сталось, то й мимо того канадійські українці відноситисьмуть до вас із признанням за ваше розуміння справи, а з жалем та погордою до тих, які діяли в час виборів проти Данилейка, що був би гідно заступав вашу округу та належно боровсь би у парляменті проти всяких розєднуючих явищ у канадійському житті.

Признання для виборців-українців у Йорктонщині, Мекензі та Норт Бетелфорд, які підтримували Гнатишина, Свистуна та Іванишина. Ви пробили перші леди. А до тих, що не підтримували тих кандидатів, кличемо: — Гляньте відкритими очима на світ! Сьогодні навіть партійні лідери, як припри їх до кута, кажуть, що громадська справа вища від інтересу партії. А ви далі ще не вилізаєте з партійної шкаралупи, навіть у найбільшій потребі? Пора отямитись, бо згниєте у тій шкаралупі!

КОМУНІКАТ ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

Голос американського вояка.

Описуючи життя наших робітників в німецьких таборах — американський вояк українського роду пише:

„Це все подаю для інформації з підкресленням, що справа зараз дуже актуальна і вимагає усіх найщиріших зусиль всіх українців в Америці та Канаді. Ми не можемо вагатися або чекати. Нам в Канаді та Америці однаково. Та неоднаково цьому бідному братови, котрого маємо нагоду стрічати **щодня** при дорозі, по таборах, лабірах, баврах, котрий щодня мусить боронити себе перед всіма від наклепів самих німців, поляків, москалів, який не знає своєї завтрішньої долі. Це не є якась політика, якась орієнтація за кимось чи проти когось, це є християнська допомога бідному братови, котрий був і **є без опіки та без помочі.**

Треба тут бути та все це бачити, щоби пізнати та відчути. Треба відвідати такі табори як Белцен та Бухенвалд, аби побачити хоч образець того, що ті люди пережили, або і переживають. Треба вступити не в один лагер, де жиє кілька тисяч цього робітництва (українці, серби, хорвати, русскі, поляки, литовці і хто лиш хоче) в біді, в нечистоті, в сміттю, що готові падати на коліна та в ноги вас цілувати за бідний папірос.

Та зчасом до всіх — чи то русскі чи поляки, чи серби зголоситься якась влада, якась поміч, якийсь комітет, хтось проголосить їм розпорядження через радіо, хтось подбає про вивіщення афішів, інформації на стіни, хтось до них зголоситься. **Всі** мають бодай чого виглядати та сподіватися — **крім українців.** Ми, в одностроях, хоч радіб більше зробити та не в силі, тай обставини не позволяють. Це вам скажуть сотки наших вояків, що заїхавши в Німеччину стрічались з цими людьми та з цею ситуацією.

Справа ця зараз актуальна. Треба фондів, треба матеріяльної піддержки, **треба когось заступати їх, треба рук і працівників".**

До праці.

Читаючи сотки таких листів від наших вояків, треба паленіти зо стиду за цих наших людей, яких серця скаменіли так грубо, що ніякий голос розпуки вже їх не годен збудити.

Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет упродовж довшого часу **звертав увагу наших організацій,** провідних людей та загалу, що для успішного ведення допомогової акції **в теперішних політичних** обставинах світа треба створити допомогову організацію **з десятками тисяч членів організацій та індивідуальних осіб.** Тільки така допомогова організація матиме **матеріяльну** силу для ведення дійсної допомоги, а теж **моральну** силу заступатись за нещасні українські жертви війни перед урядами від імені американських українців. Тому ще раз кличемо усе наше свідоме громадянство.

Зложіть негайно свої жертви та станьте членами Допомогового Комітету!

Місцеві комітети та віча.

Не взажаючи на літню горячу пору, деякі громади розуміють, що нам не можливо ждати на холод в допомоговій акції. Ось так зголосили віча для поширення цеї акції такі громади: Джерзі Сити, Н. Дж., 24. червня; Ню Йорк, Н. Й., 1. липня; Клівленд, Огайо, 8. липня.

Сформовано нові допомогові комітети в Ню Йорку, Бруклині, Філядельфії. Кожна громада, кожна організація, хай переведе у себе збірку, а зібрані гроші хай перешле негайно до:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Народне віче.

В неділю, дня 17. ц. м. пополудні, в салі Тотариства Українсько-американських Гооржан при Норт Френклин вулиці у Філядельфії відбулось віче, на якім п. Богдан Катамай, член делеґації Українського Конґресового Комітету до Сан Франсиско, здав звіт з заходів цеї делеґації та представив сучасне державно-правне положення України і взагалі проблему українського народу.

Віче — мабуть задля спеки, що сягала до 97 ступнів горячі та задля кількох рівночасних пікніків — не було численне, бо зібралося всего до 200 людей, але були це майже самі провідні люди по наших організаціях. Відкрив віче і президував д-р Павло Дубас.

Бесідник п. Б. Катамай, у одногодиннім рефераті вичерпав намічену вгорі тему, переплітаючи свій реферат цікавими картинами з конференційної атмосфери взагалі, а з своїх стріч і розмов з советськими делеґаціями зокрема. Оцей звіт нагороджено рясними оплесками.

В часі реферату одинокий, мабуть спекою знеможений „товарищ" спід стягу „Громадського Голосу" бурмотів щось сам до себе, перешкаджаючи своїм сусідам слухати, а вкінці, лагайкаючи та вимахуючи руками як вітрак, на „заохоту" сусідів опустив салю та пішов свою опозицію погасити при барі.

Другий опозиціоніст вичекав чемно до кінця реферату, а опісля „запитав" референта, чи він хоче, щоб „польські пани вернули до Галичини?" — Діставши відповідь, що ми не хочемо ані польських панів ні московських розбишак у нашій країні, він так розсердився, що також винісся із салі. Всі решта приявні нагородили відповідь гучними оплесками.

На зазив п. Катамая приявні зложили $183.50 на допомогу українським жертвам війни. Гроші ті передано Злученому Українському Американському Допомоговому Комітетови.

Учасник.

ГОРДА МАТИ.—Пані Айда Айзенґавер, 82-літня мати начального команданта аліянтських військ в Европі, усміхається до ґазетярів у Канзас Сити, що зїхалися на привітання генерала.

ЖАРТИ

Розуму не треба.

До бюра, яке займається вишукуванням жінок для мужчин, приходить молодець і каже, що шукає дівчини на жінку.

Директор бюра питається: „Які прикмети мусить мати ваша суджена?"

— Поперше, мусить бути гарна, вчена, поетичної вдачі і читати по французьки.

„Що більше?"

— Мусить походити з дуже порядної і шанованої родини.

„Що ще?"

— Мусить бути панськоватою.

„Що це?"

— Мусить мати добру славу і мусить бути доброю кухаркою, ну, мусить мати гарний дім і бути багатою.

Директор не витримав і каже:

„Молодий чоловіче! Коли є така дівчина і має всі оті прикмети, то хіба булаб дурною, щоб за вас вийшла заміж!"

— Дурною може бути, мені на цім не залежить — відповідає молодець.

ПОШУКУЄМО 421 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи" на допомогу українським жертвам війни зложили:

78) Братство св. Володимира, від. 130 У. Н. Союзу в Ню Йорку, Н. Й. ... $100.00
79) Іван Гелетій, Ню Йорк, Н. Й. ... 100.00

Разом $ 200.00
Попередньо проголошено ... 7,700.00
Разом $7,900.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA
P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

НОВІТНІ ВИГАДИ В СТАРИНІ

6)

За чистоту мови.

Також новітні зберігачі чистоти мови мають своїх старинних предтеч: і своїм творі про життя Тиберія Светоній писав таке: „Не всюди вживав цісар Тиберій грецької мови, хоча говорив нею зовсім добре. Головно виминав її в сенаті з такою ревністю, що раз, заки вжив слова „монополь", просив вибачити йому, що мусить навести одно чуже слово. Другий раз, коли в декреті сенату, який йому відчитували, прийшло слово „емблєм", вніс, щоб те слово змінити і замісць чужого вишукати своє питоме. Колиб не можна було найти жадного, то описати річ із конечности кількома словами. Одному жовнірови, від якого в суді зажадано зізнань по грецьки, заборонив відповідати інакше, як по латині". Те саме посвідчують Тацит та Діон-Кассій. З того бачимо, що стримління, яке впрочім досить часто сходить на манівці — зберігати матірню мову від чужих слів, не є зовсім спеціяльно новітною появою; навпаки, взірець його знаходимо вже в старині.

Іншим разом при нічнім роздумуванню прийшло Тиберієви на думку, що в оповістці, виготовленій день перед тим, вихопилося йому одно таке слово, що було не конче добре латинське. Без проволоки на найближчий ранок скликав знавців мови на конференцію і поручив їм порішити той припадок. Атей Капітон, що любив підлизуватися цісареви, заявив в імени всіх, що вони те слово, про яке він запитує — хоч воно не чисто латинське, з поважання до цісаря хочуть приняти. Та ось устав якийсь Марцель і сказав до цісаря: „Вправді людям ти можеш надати римське горожанство, але ніколи словам". Розуміється, що навіть Тиберій не був в силі витиснути з латинської мови тих численних грецьких слів, які в части вже більше такими й не відчувалися.

Фальшування поживи й ін.

Як перед тим згадані страйки, так і підроблювання артикулів поживи та приємностей, яке в наших часах мимо правної заборони все ще задля користолюбних змагань досить часто трапляється, представляє темну сторону новітнього життя. Як знаємо з Плінія, Діоскоріда та Геопоніків, уже в старині побілювали несовісні пекарі хліб галуном або до муки домішували масу, подібну до ґіпсу. Таке фальшовання звалося ADULTERARE. Головно часті були примішки в вині; про так зване ґіпсоване вино, що свою гарну червону краску завдячувало значній скількости одного рода „фуксини", дуже часто говориться в письмах старинних народів. Навіть маємо рецепти, як переконатися, чи вино добре. Одна з них була така: візьми кусничок крейди і полий її декількома краплями червоного вина. Коли полита часть стане бурою або лупково-сірою, то червоне вино не має ніякої іншої примішки. Колиж верхня часть закраситься на синьо або фіолетово, то вино змішане з малиновим соком; стане синьо-зеленою, то закрашене мальвою.

Також і інші шахрайські фальшовання досить часто велися в старині. Звої папірусу штучно робили старим, щоб їм надати вид справдішних оріґіналів. В тій цили клали їх на цілі місяці в купу збіжжа. Шахрайство муміями, що й нині процвитає більше, як коли, ведеться вже від староєгипетських жерців. Вони мусіли зберігати тіла святих звірів, як котів, крокодилів і ібісів (птиць, подібних до бузьків). Часто замісць мумії ібіса давали вони клунок лахів і казали собі за те добре платити. Нині від покупки підроблених мумій найліпше забеспечує просвічування їх лучами Рентґена.

(Дальше буде).

НОВИЙ КОМАНДАНТ НА ОКІНАВІ.—Генерал Саймон Болівар Бокнер (на ліво), що пізніше згинув в бою на Окінаві, розмовляє з генералом Стилвелом.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЛИСТ АМЕРИКАНСЬКОГО ВОЯКА УКРАЇНСЬКОГО РОДУ, НАДІСЛАНИЙ З ЕВРОПИ.

Громадянин П. Назарійчук (78 Barwick St., Floral Park, N. Y.) надіслав до „Свободи" листа, одержаного від свого сина Андрія, років 21, що служить в американській армії й є з нею тепер в Німеччині. Лист писаний до родичів українською мовою, а родичі, що надіслали лист, пояснюють, що це памятка по Покійнім професорі О. Стеткевичови, що вчив свого часу української мови в Ню Йорку в Крістодора Гавз, куди вчащав і їнхій син.

Андрій Назарійчук, років 21, американський вояк укр. роду, що відвідав табор примусових українських робітників у Німеччині.

Лист звучить так:

„Дорогі родичі! Нині я собі подумав написати лист по українськи про те, що я тут роблю. Вчера я був на роботі цілий день, а по вечері я пішов до галі, де ті українські люди мешкають. Там вони співають і вишивають українські сорочки цілий день від часу, як тут є американці. Вони вже тут робили в фабриці більше як два роки, але тепер собі спочивають. Я взяв з собою гармонію там, де вони мешкають і трохи заграв їм, по українськи і по американськи. Я спитав їх, чи вони не зробили би Вам яку блюзку, але вони мають тепер шість сорочок вишивати і мені зроблять, як будуть мати час. Я також посилаю Вам імена тих людей. Може Ви кого з них знаєте з Галичини. Вони такі: Кірик Михайло і Мирон з Бродів, Чехут Степан з Бродів, Ільчишин Микола з Зборова, Шкамбара Михайло з Тернополя, Григорій Дубно з Золочева, Чайківський з Сянока, Лука Рогожинський з Тернополя, Гажієнко з Полтави, Іванка Мицько з Золочева, Марія Тарнавська з Золочева, Люба Кальченко з Бродів, Орко Яхторович з Золочева, Анна Стельмах з Золочева, Петро Дзюба родом з Виніпеґу, Марія Макар з Залозець, Огродніček Василь і Грогорій, родом з Ню Йорку.

Ми тут будуємо такий шпиталь, що буде найліпший на цілу Европу. Маємо дім, що його нам збудували німці, де будемо їсти і показувати мувінґ пікчер. Коло наших тентів (шатер, — ред. Св.) роблять нам дорогу і стежку. Ще не маємо тут слабих, тому роблю тепер на офісі і розказую цивільним, що мають робити і їм маю роздавати пейду. Тепер то не жалую, що я ходив до школи вчитися української мови. Більше не маю що писати. Ваш син — Андрій Назарійчук".

Українська ґрупа примусово забраних до Німеччини на роботи, з якою розмовляв А. Назарійчук.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

У справах спроваджування ріднею чи знайомими тих, що були на примусових роботах у Німеччині, чи стали невинними жертвами воєнного лихоліття і опинились через те поза межами української землі, можемо відповісти запитуючим, що тут рішають іміграційні закони і ті розпорядки, що їх видано зприводу війни. Найліпші інформації може подати така установа, до якої діяльности належить подавання порад у таких справах. До неї можна писати теж і українською мовою. Тому проситься не звертати до „Свободи" за кими інформаціями, а там, де повинніб дати точну відповідь, чи є можливість тепер таку людину спровадити і як це треба зробити. Пишіть у таких справах на таку адресу:

COMMON COUNCIL FOR AMERICAN UNITY,
222 Fourth Avenue, New York, N. Y.

Від себе можемо подати в цій справі загальні завваги:

Право пробувати спровадити когось з чужих країв до Америки прислугує формально кожному американському горожанови. Хто хоче з цього права користати і пробувати когось з рідні, чи навіть не з рідні, спровадити до Америки, має віднестися з тим до департаменту стейту в поданням, так званим "Affidavit BC". Те саме відноситься до справи спроваджєння до Америки когось з біженців, що перебувають у якомусь краю в Европі, в Азії, в Африці, чи в Мексико і т. п.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 1. липня, в годині 12:30 пополудні, в Домі Відділ У. Н. С., 843 Н. Вестерн Еве. Просимо членів прийти на час і вирівнати свої місячні вкладки, бо інакше поступимо згідно з ухвалою відділу. На зборах члени дістануть дивіденду від У. Н. Союзу. — За уряд: Г. Бобик, предс., М. Фединський, кас.; В. Пилипів, секр.

МЕНВІЛ, Р. АЙ. — Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, повідомляє всіх членів, що збориввідбудуться в неділю, 1. липня, в годині 2. пополудні, в гали У. Н. Дому на Комвалей Гіл. Всі місцеві і позамісцеві члени мають бути приявні на тих зборах, бо будуть дуже важні справи до обговорення і полагодження. — За уряд: Ю. Ясінчук, предс.; П. Тиняк, кас.; Г. Шевчук, рек. секр.; П. Лапчинський, фін. секр.

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ" І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКЛІ"

Як Ви змінюєте адресу, просимо негайно повідомити про це адміністрацію „Свободи". Скоре повідомлення усуває непорозуміння і стримання газети. З повідомленням просимо також висилати 10 центів готівкою або почтовими значками на покриття вироблення нового стенсля. Члени і Читачі з Канади зволять присилати **тільки готівку** тому, що канадійських почтових значків не можна виміняти.

ШУКАЮТЬ ОСІБ

ПОШУКУЮ
ГАВРИЛА ОСІНЧУКА
має мати ресторант у Ню Йорку. Мій син є у Німеччині з його братом, який є доктором і хоче його адреси. Хто знає Гаврила Осінчука, або він сам, хай зголоситься до:
Mrs. MARY BAZAR
344 — 1st STREET, TROY, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 1201. Під обстрілом.

Якби Тарзан біг кривулькою, то може би його було важче поцілити.

Але він так хотів досягнути літаків і знищити їх, що він біг просто, наражуючися страшно.

Націсти обстрілювали його градом куль.

Нагло Тарзан упав перед себе.